

כפל ביטוח

ביטוח אחריות – יחס סיכון פוטנציאלי

1. מאז פסה"ד בעניין סיגנא ומגדל בביהמ"ש העליון והשאררת נושא כפל ביטוח בביטוחי אחריות בצריך עיון, ניתנו מספר פסקי דין ע"י בתי המשפט מחוזיים בסוגייה, תוך השענות על קביעת היסוד, לפיה צריך שתמצא אחריות נזיקית קונקרטית במקרה הנדון בטרם עיסוק בשאלת כפל ביטוח.

נציע להלן כנקודה לעיון את הסיכון הפוטנציאלי להבדיל מהסיכון שהתממש.

2. בהתאם לתיאוריה זו, יש לבחון מנקודת מבט של הסיכון הפוטנציאלי שנטל על עצמו כל אחד מהמבטחים, ולא בהתאם לסיכון שהתממש בפועל בדיעבד, ומשכך אין כל נפקות לשאלת חיובם של המבוטחים בנוזיקין ו/ או לטענה שהפוליסה איננה מכסה את המקרה דנן, משום שהיא פוליסת אחריות שחובת השיפוי בה חלה רק מקום בו המבוטח חייב בנוזיקין כלפי צד ג'.

3. יצוין, כי העדפת הסיכון הפוטנציאלי על פני הסיכון שהתממש בפועל, נקלטה בישראל בכל הנוגע לדרך חלוקת ההשתתפות בין מבטחים בביטוח כפל, שהרי סעיף 59 (ד') לחוק חוזה הביטוח קובע את יחס ההשתתפות בהתאם לסכומי הביטוח, ובמנותק מהסיכון שהתממש בפועל.

כך לדוגמא, בהתאם להסדר הקיים בחוק חוזה הביטוח לעניין ההשתתפות, אם מבטח א' ביטח רכוש מסוים בסכום 100, ומבטח ב' ביטח את אותו רכוש בסכום 50 והנזק שנגרם בפועל לרכוש שהיה 50, שיטת החלוקה בין המבטחים בהתאם להסדר החקיקתי הקיים מסתכלת על יחס סכומי הביטוח, דהיינו 2:1 וזאת על אף שבפועל הסיכון שהתממש היה רק 50, כך שאם כל מבטח היה לבדו בתמונה, הסיכון של מבטח א' היה מוגבל ל- 50, סכום הנזק שהתממש בפועל.

4. משמעו של דבר, כי בכל הנוגע לחלוקת הנטל בין מבטחים בביטוח כפל, המחוקק בחר בגישה המעדיפה את הסיכון הפוטנציאלי על פני הסיכון שהתממש בפועל, והטענה תהא כי גישה זו צריכה להנחות את ביהמ"ש גם בכל הנוגע לשאלה האם חל כפל ביטוח במקרה דנן, לאמור שאת השאלה האם חל ביטוח כפל יש לבחון בהתאם לסיכון הפוטנציאלי הבוחר את הכיסוי הביטוחי שניתן ע"י 2 מבטחים ובמנותק מהסיכון שהתממש בפועל.

5. תמיכה נוספת לטעון הנ"ל ניתן אולי למצוא בהקשר של ביטוחי אחריות, שם נקבע מפורשות בסעיף 65 לחוק חוזה הביטוח כי " בביטוח אחריות חייב המבטח לשפות בשל חבות כספית, שהמבוטח עשוי להיות חייב בה לצד שלישי..." יכול ששימוש המחוקק במונח "עשוי" מצדיק גישה האומרת כי עצם האפשרות שתוטל חבות על מזיק המבוטח בפוליסת אחריות, היא ש"מפעילה" את הפוליסה.